

Zzp'ers in zorg en welzijn aan het woord

Uitkomsten van de eerste enquête onder zzp'ers in de sector

Joris de Rooij
24-1-2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Werksituatie zzp'ers	3
Waarom kiezen ze voor werken als zzp'er?	3
Beroep	3
Doen ze er nog iets naast?	4
Hoeveel uren werken ze per week?	4
Hoe lang werken ze al als zzp'er?	5
Werken ze rechtstreeks of via een bemiddelaar?	6
Vorbereiding op zelfstandigheid	7
3. Opleiding en ontwikkeling	8
Opleidingsniveau	8
Gevolgte scholing en cursussen	9
4. Hoe ervaren zzp'ers hun werk	9
Beoordeling werkdruk	10
Tijd voor het werk	11
Regelruimte	11
Ondersteuning en waardering door opdrachtgever	12
Beloning	12
Vitaliteit	13
Vermoeidheid	13
Tevredenheid met het werk	14
Betrokkenheid bij de klant/opdrachtgever	14
Wat maakt dat zzp'ers tevreden en enthousiast zijn?	15

1. Inleiding

In het maatschappelijk debat vindt veel discussie plaats over de voors- en tegens van zzp'ers in de sector zorg en welzijn voor patiënten/cliënten, organisaties, werknemers en zelfstandigen zelf. Het gaat daarbij vaak over zzp'ers, minder vaak worden zij zelf aan het woord gelaten. Om hier verandering in te brengen is in mei en juni van 2023 voor het eerst een grootschalige enquête gehouden onder zelfstandigen zonder personeel die actief zijn in de sector zorg en welzijn. In totaal deden zo'n 2.700 zzp'ers uit de sector mee aan het onderzoek. Er zijn eerder onderzoeken gedaan onder zelfstandigen, maar nooit met een groep van een dergelijke omvang.

Aan de zzp'ers is een uitgebreide vragenlijst voorgelegd met daarin aandacht voor hun motieven om zzp'er te worden, de wijze waarop zij werken voor opdrachtgevers, hun werkzaamheden en de manier waarop zij hun werk beleven. In deze longread doen we verslag van de uitkomsten van dit onderzoek. Bijzonder aan deze enquête is dat hij ongeveer tegelijk is uitgevoerd met de werknemers enquête en dat in de vragenlijst voor zzp'er veel vragen zijn gesteld die ook aan werknemers worden gesteld. De twee onderzoeken samen bieden hiermee een basis om zzp'ers werkzaam in de sector te vergelijken met medewerkers die in loondienst werken.

2. Werksituatie zzp'ers

In de sector zorg en welzijn (inclusief kinderopvang) zijn in 2022 zo'n 134.000 zzp'ers actief. Dit komt neer op 11 % van de Nederlandse arbeidsmarkt. In de periode van 2013 en 2022 nam het aantal zzp'ers in de sector toe met maar liefst 63%.

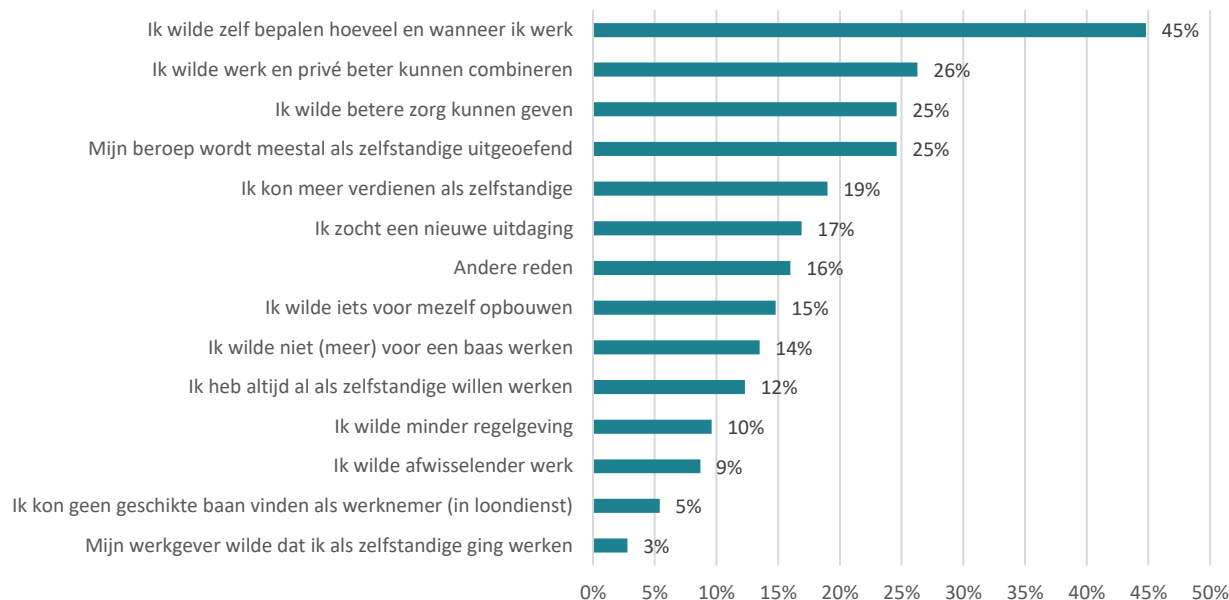
Waarom kiest een steeds groter deel van de werkenden voor het zzp-schap? Hier is in het publieke debat veel discussie over. We vroegen 500 Nederlanders waarom zij denken dat steeds meer mensen er voor kiezen om als zzp'er aan de slag te gaan in de sector zorg en welzijn. Volgens Nederland kiezen mensen in zorg en welzijn vooral voor het zzp-schap omdat:

- Ze zelf willen bepalen hoeveel en wanneer zij werken (85%)
- Ze dan meer geld kunnen verdienen (77%)
- Ze hun werk en privé beter kunnen combineren (73%)

Waarom kiezen ze voor werken als zzp'er?

Zzp'ers zelf geven desgevraagd aan dat zij vooral voor het zzp-schap kiezen vanwege de wens om zelf te bepalen hoeveel en wanneer zij werken (45%). Daarnaast speelt voor ruim een kwart (ook) de wens om werk en privé te combineren een belangrijke rol. Nog eens 25% geeft aan betere zorg te willen leveren of (ook) dat het beroep meestal als zelfstandige wordt uitgevoerd. Op de vijfde plaats zien we dat mensen aangeven dat zij als zelfstandige meer konden verdienen (19%).

Figuur 1. Redenen om zzp'er te worden (zzp'ers sector zorg en welzijn)

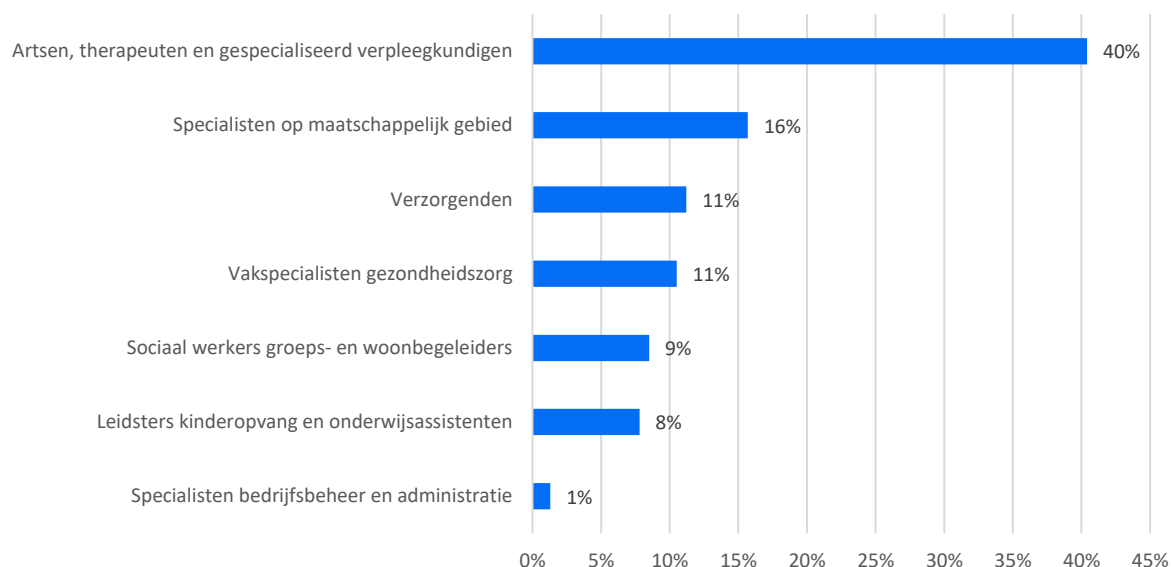
Wat voor werkzaamheden vervullen de zzp'ers in de sector? Zijn ze alleen actief als zzp'er of doen ze daarnaast ook nog ander werk? Op deze en andere vragen gaan we nu verder in.

Beroep

Aan alle zzp'ers is gevraagd wat voor beroep zij uitoefenen. De uitkomsten zijn vertaald in een overzicht met beroepssegmenten met ruim 40 categorieën. In Figuur 2 staat een overzicht van de meest voorkomende beroepssegmenten die 1% of meer van de werkende zzp'er bevatten. De

grootste groep bestaat uit artsen, therapeuten en gespecialiseerd verpleegkundigen (40%). Deze wordt gevolgd door specialisten op maatschappelijk gebied (16%). Op een gedeelde derde plaats zien we verzorgenden en vakspecialisten gezondheidszorg (beiden 11%). De meest voorkomende functies zijn verschillend binnen de individuele branches¹.

Figuur 2. Meest voorkomende functies zzp'ers in sector zorg en welzijn

We zien verder terug dat een heel groot aandeel van de zzp'ers in de sector werkzaam is in een cliëntgebonden functie (94%). Ter vergelijking ligt dit aandeel bij medewerkers in loondienst op 78%.

Alle zzp'ers doen uitvoerende werkzaamheden en 92% heeft een uitsluitend uitvoerende functie. De overige 8% geeft naast het uitvoerend werk ook leiding. Bij slechts 2 van de 8% ligt het zwaartepunt van de functie op leidinggevende taken. Ter vergelijking ligt het aandeel medewerkers in loondienst met een uitsluitend uitvoerende functie op 84%.

Doen ze er nog iets naast?

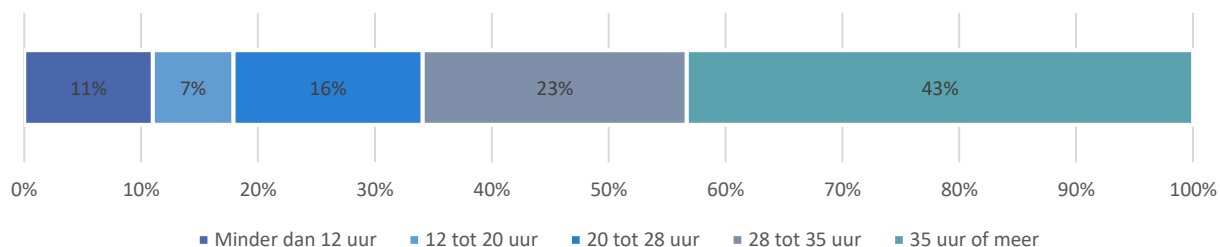
Iets meer dan de helft (52%) van de zzp'ers werkt uitsluitend als zzp'er. Nog eens 23% werkt ook als werknemer naast het zzp-schap. Verder combineert 12% het werken als zzp'er met een functie als huisman/huisvrouw.

Hoeveel uren werken ze per week?

Gemiddeld werken zzp'ers in de sector zorg en welzijn 32,1 uren per week. Zzp'ers werken hiermee gemiddeld meer uren per week dan medewerkers in loondienst (gemiddeld 27,3 uren per week). Van de zzp'ers werkt ongeveer twee derde 28 uren per week of meer (figuur 3). Slechts 11% werkt minder dan 12 uren per week.

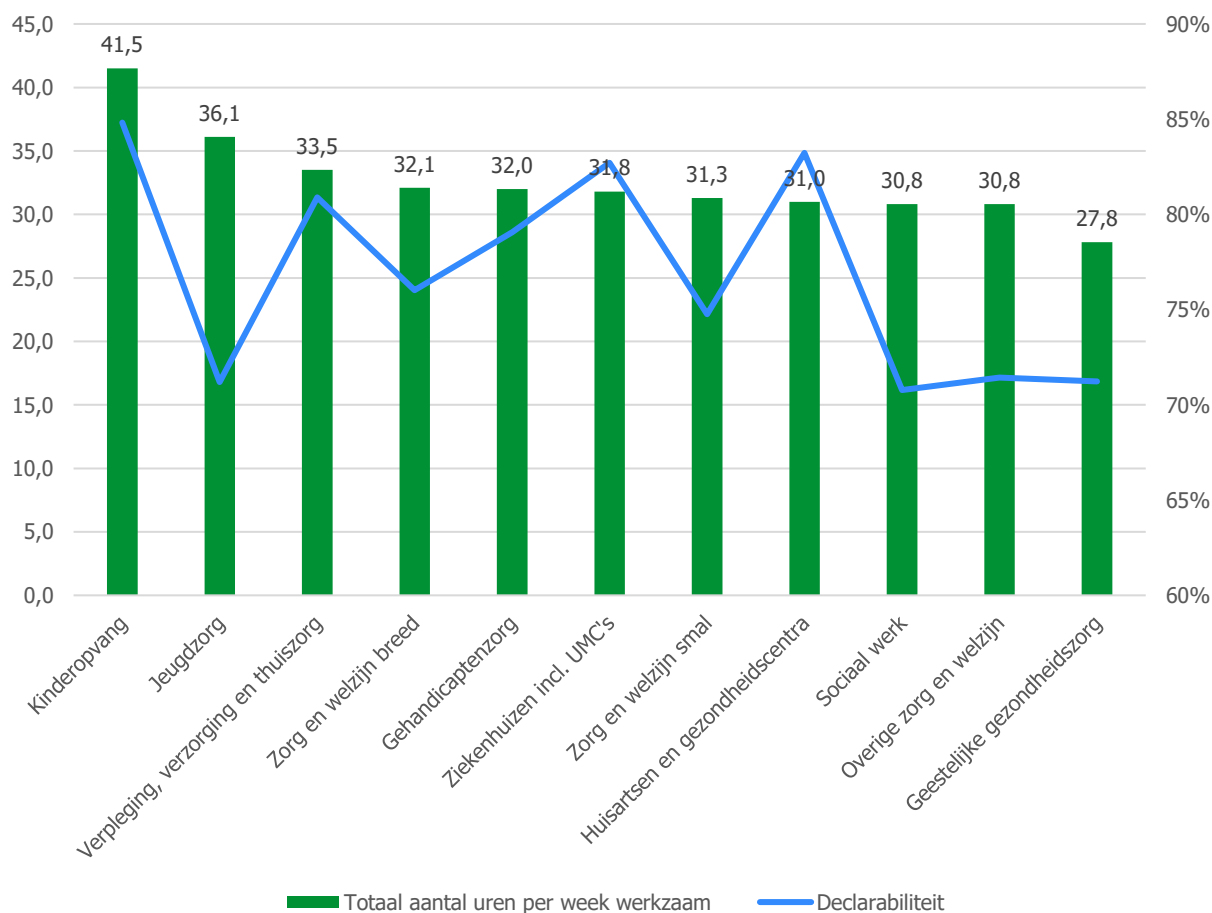
¹ Zie voor een meer gedetailleerd beeld hierover de serie infographics voor de sector en branches op [azwinfo.nl](https://www.azwinfo.nl/nieuws/nieuwe-infographics-zelfstandigenenquête-q2-2023-beschikbaar/)
<https://www.azwinfo.nl/nieuws/nieuwe-infographics-zelfstandigenenquête-q2-2023-beschikbaar/>

Figuur 3. Verdeling zzp'ers naar deeltijdfactor

In figuur 4 zien we dat zzp'ers in de branche kinderopvang gemiddeld de meeste uren per week werken (41,5). In de branche ggz werkt men gemiddeld de minste uren per week (27,8). Het gemiddelde aandeel declarabele uren ligt op 76% van de gewerkte uren. Het laagste aandeel zien we hier bij de ggz, sociaal werk, jeugdzorg en overige zorg (allen 71%). Het hoogste aandeel declarabele uren zien we bij de zzp'ers in de kinderopvang (85%).

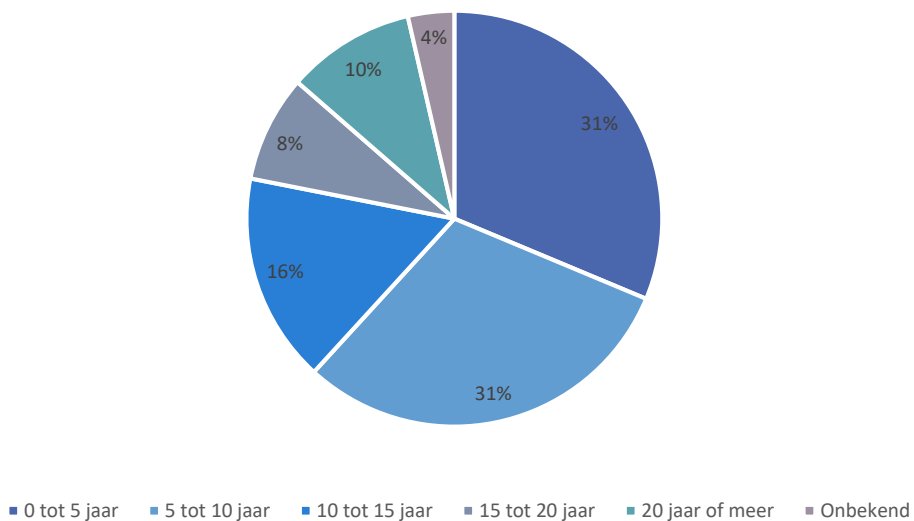
Figuur 4. Uren dat zzp'ers gemiddeld werken per week en aandeel declarabele uren

Hoe lang werken ze al als zzp'er?

Er is ook gevraagd hoe lang mensen al werken als zzp'er. In figuur 5 zien we dat 31% korter dan 5 jaar actief is als zzp'er. Nog eens 31% werkt tussen de 5 en 10 jaar als zzp'er en 35% is 10 jaar of langer actief als zzp'er.

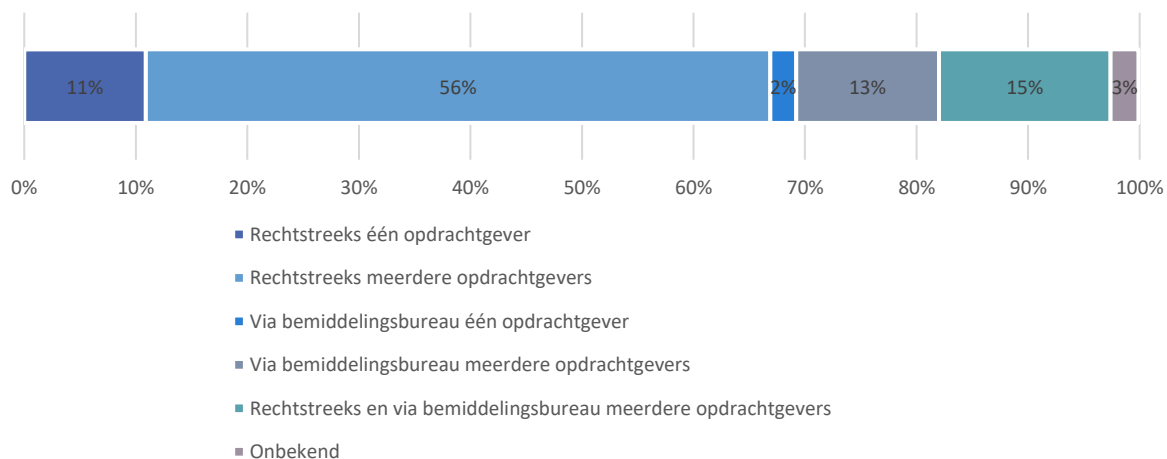
Figuur 5. Hoe lang werkzaam als zzp'er?

Werken ze rechtstreeks of via een bemiddelaar?

We zien in figuur 6 dat twee derde van de zzp'ers uitsluitend rechtstreeks werkt voor de opdrachtgever. Binnen deze groep werkt 56% voor meerdere opdrachtgevers en de overige 11% werkt direct voor één opdrachtgever. Daarnaast werkt nog eens 15% van de zzp'ers zowel rechtstreeks als via een bemiddelingsbureau voor meerdere opdrachtgevers. Nog eens 15% werkt uitsluitend via bemiddelingsbureaus, waarvan het grootste deel (13%) voor meerdere opdrachtgevers.

Figuur 6. Werkzaam met of zonder bemiddelingsbureau

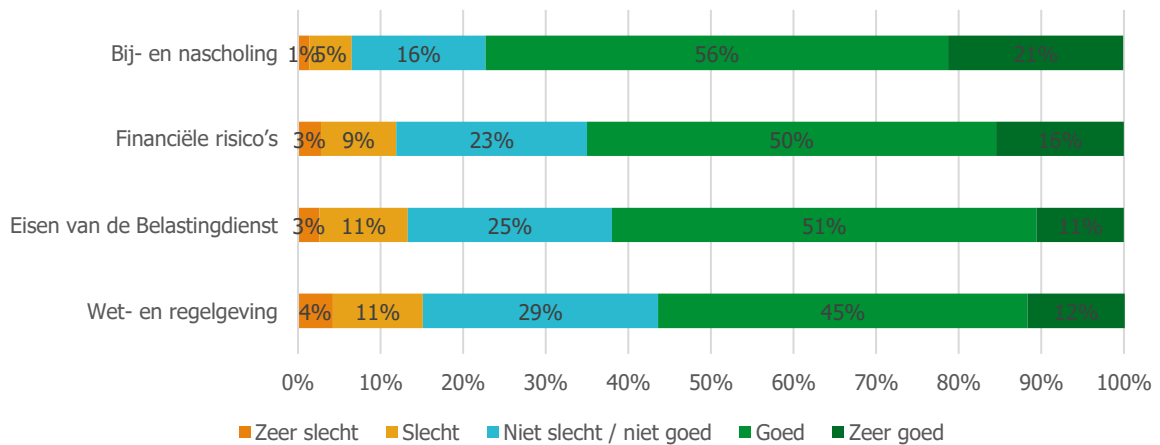

Vorbereiding op zelfstandigheid

Wij vroegen aan 500 Nederlanders hoe zij denken over de voorbereiding van zzp'ers in de sector zorg en welzijn door ze de volgende stelling voor te leggen: zzp'ers zijn onvoldoende voorbereid op de risico's die zij lopen als ondernemer. Hieruit kwam naar voren dat 57% van Nederland het (zeer) eens is met deze stelling. Een derde antwoordde neutraal en slechts 10% was het met deze stelling (zeer) oneens. Anders geformuleerd verwacht slechts 10% dat zzp'ers zich voldoende voor te bereiden op zelfstandigheid.

Hoe kijken zzp'ers zelf naar hun voorbereiding op zelfstandigheid en de risico's die hierbij komen kijken bij hun start als zzp'er? Hierover hebben we vragen gesteld aan de leden van het zzp-panel. In figuur 7 staan de uitkomsten op de vraag in welke mate zzp'ers zichzelf hebben voorbereid op vier onderwerpen.

Figuur 7. In welke mate was je bij jouw start als zzp'er voorbereid op?

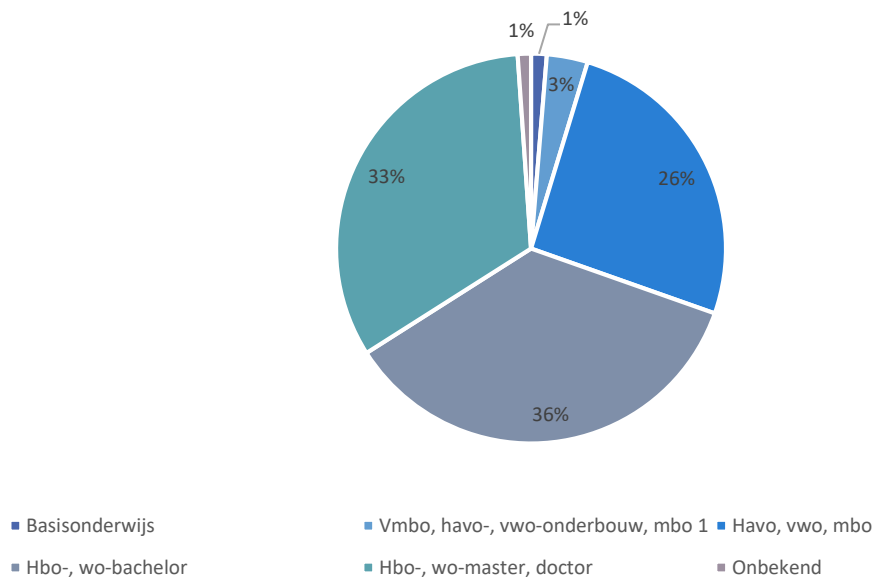
We zien dat deze uitkomsten een ander beeld geven dan de uitkomsten van de uitvraag onder 500 Nederlanders. Bij elk van de vier onderwerpen zien we dat een meerderheid van de zzp'ers van mening is zich hierop (zeer) goed te hebben voorbereid. Het kleinste aandeel zien we bij wet- en regelgeving (57%), gevolgd door eisen van de belastingdienst (62%). Twee derde is van mening zich (zeer) goed te hebben voorbereid op financiële risico's. Iets meer dan driekwart is (zeer) goed voorbereid op bij- en nascholing.

3. Opleiding en ontwikkeling

Opleidingsniveau

Van de zzp'ers in dit onderzoek is 69% hoger opgeleid (hbo- of hoger) (Figuur 8). Dit aandeel is fors hoger dan bij medewerkers in loondienst (daar 42%). Nog eens ruim een kwart van de zzp'ers heeft een middelbaar opleidingsniveau (havo-, vwo- (bovenbouw) of mbo-opleiding niveau 2 of hoger). Bij werknemers ligt dit aandeel met 45% veel hoger. Tenslotte heeft 5% een lager opleidingsniveau (basisonderwijs, vmbo, havo of vwo onderbouw, of mbo-1). Dit aandeel is hoger bij werknemers, namelijk 11%.

Figuur 8. Opleidingsniveau zzp'ers

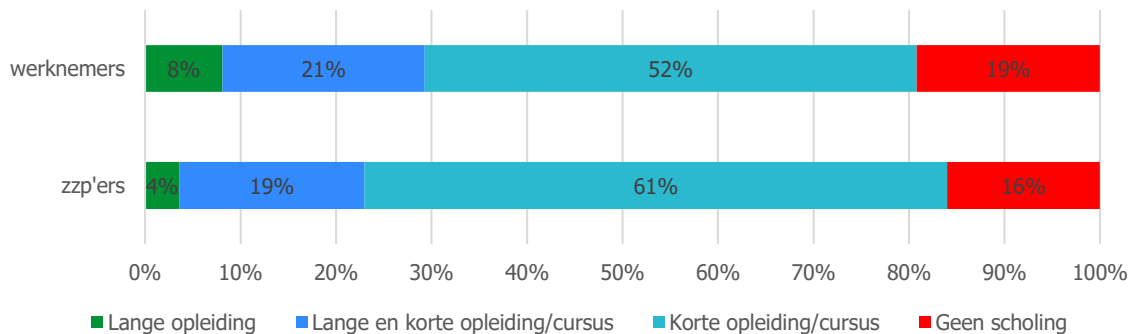
Tussen de branches zijn flinke verschillen in het gemiddelde opleidingsniveau van zzp'ers. Zo is het aandeel hoger opgeleiden het hoogst in de ggz (93%) en het laagst in de kinderopvang (22%).

Van de zzp'ers werkt 88% in hetzelfde vakgebied als waarin zij een opleiding hebben gevolgd. 28% heeft meer kennis en vaardigheden dan nodig voor het uitoefenen van de functie. Bij 79% is het niveau van de eigen kennis en vaardigheden ongeveer gelijk aan het niveau van het werk.

Gevolgde scholing en cursussen

Van de zzp'ers heeft 84% in de afgelopen 12 maanden scholing gevolgd, 16% volgde geen scholing (Figuur 9). Het grootste deel van de zzp'ers (61%) volgde een korte opleiding of cursus.

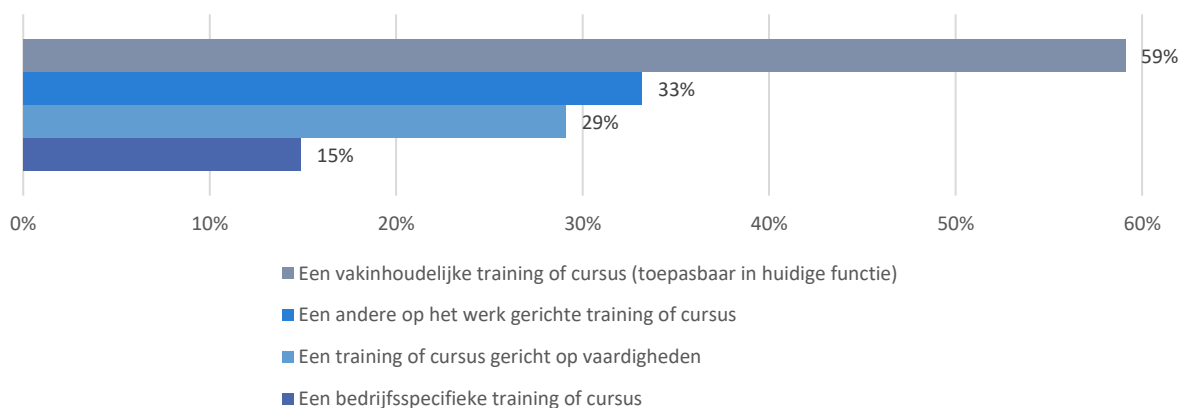
Figuur 9. Heb je in de afgelopen 12 maanden scholing gevolgd?

De overige 23% volgde een lange opleiding of meerdere opleidingen. Ter vergelijking volgde van de werknemers in de sector zorg en welzijn 81% een vorm van scholing.

Aan zzp'ers die hadden aangegeven dat ze een training of cursus hadden gevolgd is gevraagd om wat voor soort cursus dit ging. Bijna 60% volgde een vakinhoudelijke training of cursus, nog eens 29% koos voor een training gericht op vaardigheden en 15% volgde een bedrijfsspecifieke training of cursus.

Figuur 10. Gevolgde cursussen zzp'ers

4. Hoe ervaren zzp'ers hun werk?

We gaan nu in op de werkbeleving van de zzp'ers. We tonen uitkomsten over de tevredenheid met het werk, de ervaren werkdruk en de energie van zzp'ers. Hier en daar tonen we ook verschillen tussen zzp'ers in de verschillende branches en op verschillende onderwerpen vergelijken we de totale groep zzp'ers weer met de medewerkers in loondienst in de sector zorg en welzijn. Die vergelijking vindt waar mogelijk plaats met uitkomsten van de werknemers enquête op hetzelfde meetmoment (mei/juni 2023). Bij sommige vragen wordt gebruik gemaakt van een eerdere enquête van november/december 2022, omdat uitkomsten op deze vragen (in de tweede meting van 2023) ten tijde van deze publicatie nog niet beschikbaar waren.

Hoe ervaren zzp'ers hun werk? Is hun werkbeleving anders dan van werknemers die werken in loondienst? We vroegen opnieuw aan 500 Nederlanders om te kiezen welke groep (werknemers of zzp'ers) het meest tevreden is over hun werk, hun werkdruk, wat ze verdienen, de combinatie van werk en privé en de waardering die zij ontvangen. De 500 Nederlanders dachten hier het volgende over:

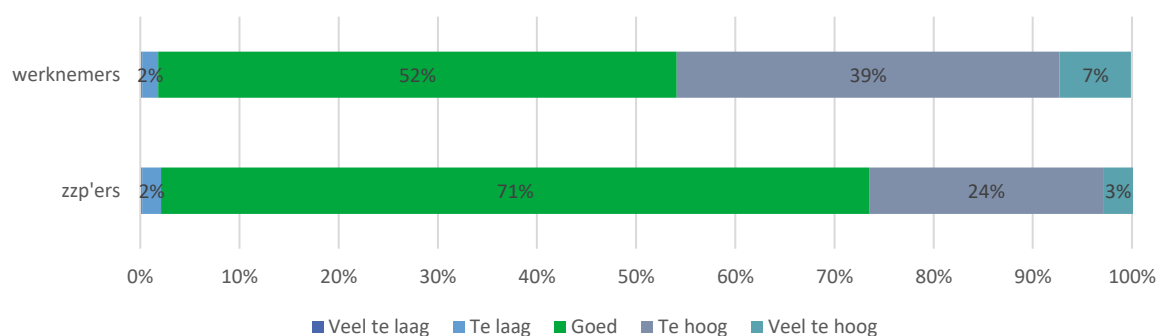
- 83% denkt dat zzp'ers het meest tevreden zijn over de werkdruk (17% denkt werknemers)
- 87% denkt dat zzp'ers het meest tevreden zijn over wat zij verdienen (13% denkt werknemers)
- 88% denkt dat zzp'ers het meest tevreden zijn over de combinatie van werk en privé, (12% denk werknemers)
- 61% denkt dat zzp'ers het meest tevreden zijn over hun werk (39% denkt werknemers)
- 44% denkt dat zzp'ers het meest tevreden zijn over de waardering (56% denkt werknemers)

Beoordeling werkdruk

Van de zzp'ers is 71% van mening dat de werkdruk goed is (figuur 11). Ter vergelijking is dit aandeel bij medewerkers in loondienst met 52% een stuk lager. Het aandeel dat de werkdruk (veel) te hoog vindt is bij de zzp'ers ook lager (27%) dan bij de werknemers (46%).

[invoegen figuur 11]

Figuur 11. Beoordeling werkdruk door zzp'ers en werknemers

Er zijn grote verschillen tussen zzp'ers die werkzaam zijn in de verschillende branches (figuur 12). Het hoogste aandeel dat de werkdruk beoordeelt als goed zien we binnen de gehandicaptenzorg (88%), het laagste aandeel zien we bij de huisartsen en gezondheidscentra (43%).

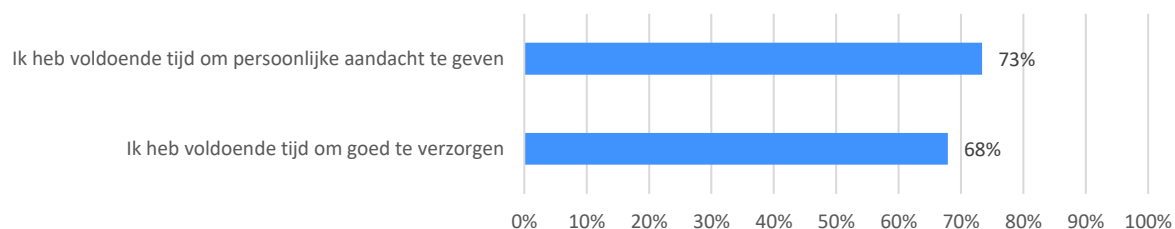
Figuur 12. Werkdruk zzp'ers naar branche

Tijd voor het werk

Zzp'ers geven voor ongeveer twee derde aan dat zij voldoende tijd om goede zorg te verlenen (Figuur 13). We hebben bij deze stelling geen cijfer van werknemers. Een iets groter aandeel van de zzp'ers (73%) geeft aan voldoende tijd te hebben om persoonlijke aandacht te geven aan patiënten of cliënten (tegen 47% van de werknemers).

Figuur 13. Beschikbare tijd voor het werk zzp'ers

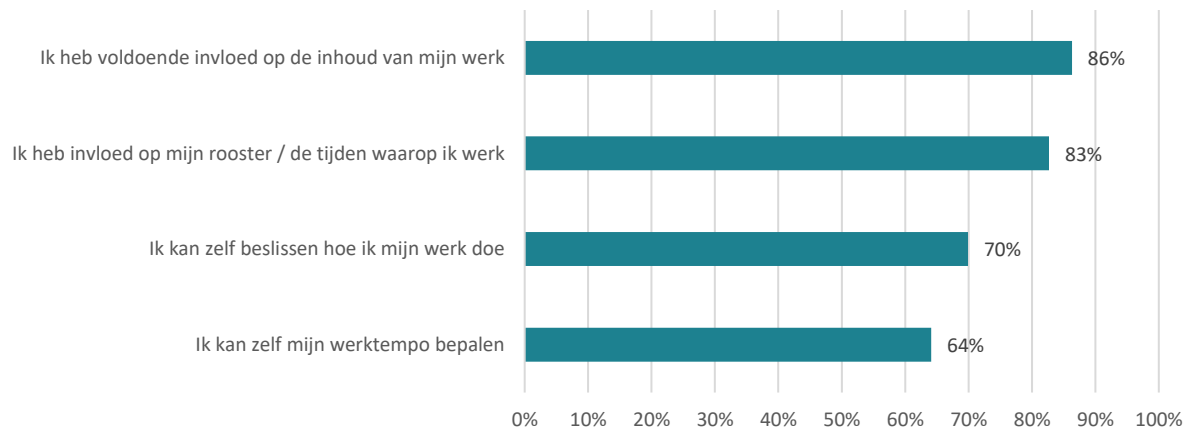

Ook hier zien we grote verschillen tussen branches. In de branche kinderopvang zien we het grootste aandeel zzp'ers dat voldoende tijd heeft om persoonlijke aandacht te geven (91%), in de branche huisartsen en gezondheidscentra is dit aandeel het laagst (31%). Hetzelfde beeld zien we terug bij de beschikbare tijd om goed te verzorgen, binnen de kinderopvang geeft 85% van de zzp'ers aan dat hier voldoende van is en binnen de huisartsen en gezondheidscentra slechts 33%.

Regelruimte

De regelruimte (figuur 14) van zzp'ers is groter dan die van werknemers in loondienst. We gebruiken hierbij de gegevens van de werknemersenquête van eind 2022 om te vergelijken omdat de uitkomsten bij deze vragen in 2023 nog niet beschikbaar zijn ten tijde van deze publicatie. Hieruit komt naar voren dat zzp'ers bij alle stellingen vaker aangeven dat zij het hiermee eens zijn. Van de zzp'ers geeft 64% aan zelf het werktempo te kunnen bepalen (van de werknemers is dit 37%). Nog eens 70% geeft aan zelf te bepalen hoe het werk wordt gedaan (tegen 48% van de werknemers). Verder geeft 83% aan invloed te hebben op het rooster of de werktijden (tegen 60% van de werknemers). Gevraagd naar de invloed op de werkinhoud geeft 86% aan dat deze voldoende is (tegen 65% van de werknemers).

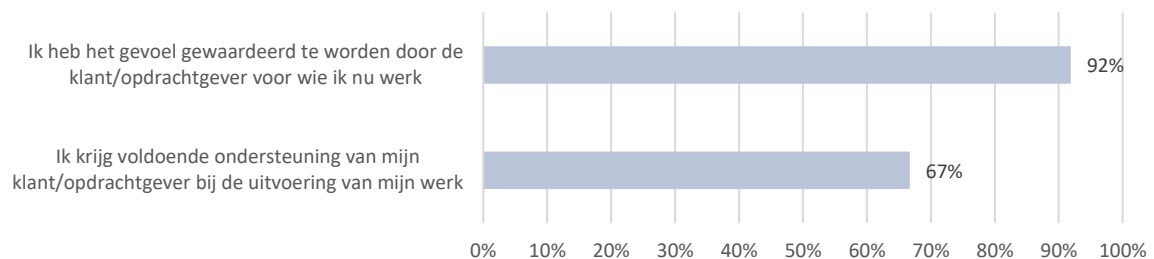
Figuur 14. Regelruimte zzp'ers

Ondersteuning en waardering door opdrachtgever

Zzp'ers hebben in grote meerderheid het gevoel dat zij gewaardeerd worden door de opdrachtgever (figuur 15). Gevraagd of zij voldoende ondersteuning ontvangen van de opdrachtgever bij de uitvoering van werkzaamheden, geeft twee derde aan dat zij voldoende worden ondersteund.

Figuur 15. waardering en ondersteuning zzp'ers

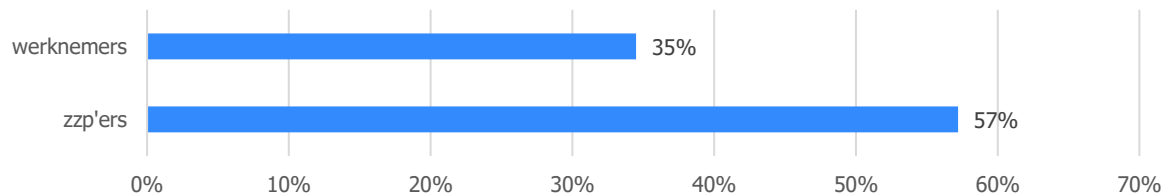

Op een vergelijkbare wijze zijn deze vragen ook voorgelegd aan werknemers in de werknemers enquête van november/december 2022, maar dan met de focus op hun leidinggevende en de organisatie waar zij werkzaam zijn. Hieruit komt naar voren dat twee derde van de werknemers het gevoel heeft te worden gewaardeerd door hun leidinggevende. Verder geeft 51% van de werknemers aan voldoende ondersteuning te ontvangen vanuit de organisatie.

Beloning

Door middel van een stelling is aan alle zzp'ers gevraagd hoe zij de beloning beoordelen die zij ontvangen voor het werk dat zij doen voor de opdrachtgever. Ruim de helft is van mening dat zij voldoende betaald krijgen voor het werk wat zij doen (figuur 16). Dit aandeel is fors hoger dan bij de werknemers in de sector zorg en welzijn die in de werknemers enquête dezelfde vraag hebben beantwoord (35%). Er zijn verschillen tussen de zzp'ers die werkzaam zijn in de verschillende branches. In de ggz zijn gemiddeld de meeste zzp'ers van mening dat zij voldoende betaald krijgen (67%), bij de huisartsen en gezondheidscentra is dit aandeel het laagste (49%).

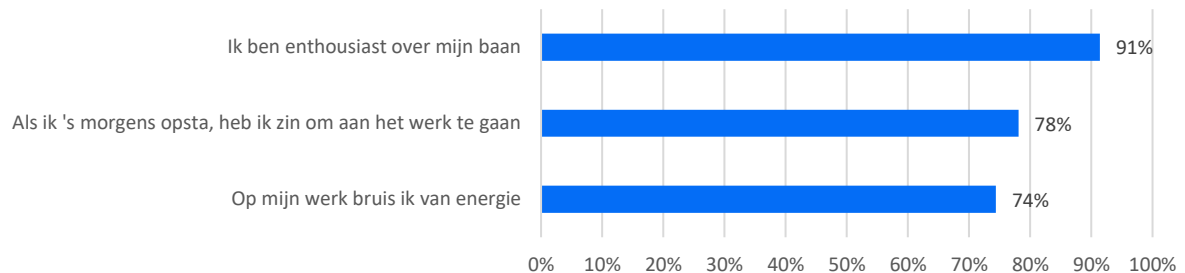
Figuur 16. Aandeel tevredenheid met beloning (zzp'ers en werknemers)

Vitaliteit

Gemiddeld genomen scoren zzp'ers hoger op vitaliteit dan werknemers. Ongeveer 90% van de zzp'ers is enthousiast over hun baan (tegen 78% van de werknemers). Nog eens 78% heeft bij het opstaan zin om aan het werk te gaan (tegen 59% bij werknemers) en 74% bruist van energie (tegen 57% van de werknemers).

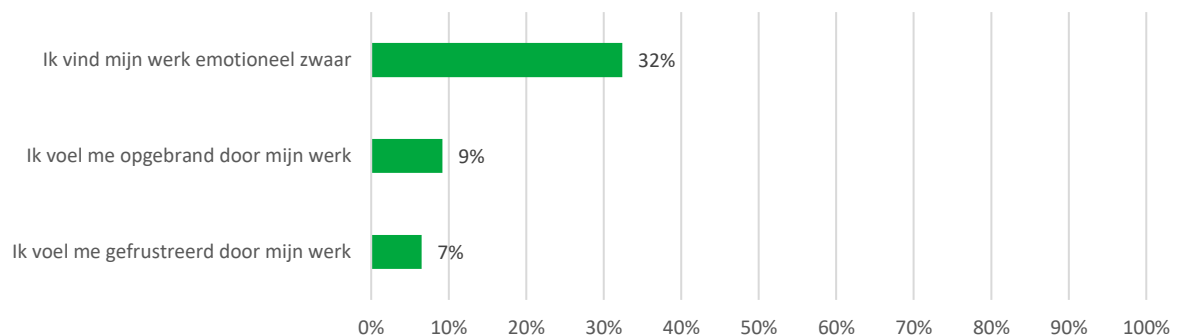
Figuur 17. Vitaliteit bij zzp'ers²

Vermoeidheid

Van de zzp'ers in de sector zorg en welzijn vindt 32% het werk emotioneel zwaar (figuur 18). Dit aandeel is groter dan bij werknemers in de sector (26%). Een kleinere groep van 9% geeft aan zich opgebrand te voelen (in de meting van eind 2022 was dit bij werknemers 16%). Nog eens 7% geeft aan zich gefrustreerd te voelen door het werk (tegen 14% van de werknemers).

Figuur 18. Vermoeidheid bij zzp'ers

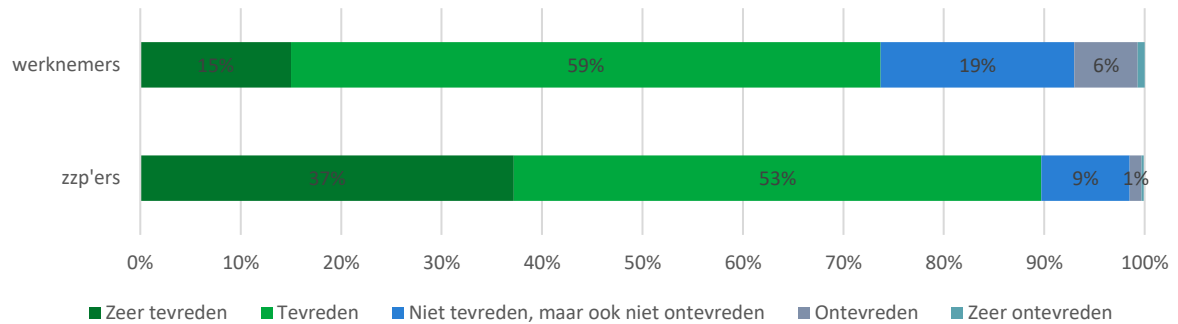
We zien ook hier forse verschillen tussen zzp'ers in de verschillende branches. In de kinderopvang vinden de minste zzp'ers het werk emotioneel zwaar (17%), in de branche huisartsen en gezondheidscentra is dit aandeel het hoogst (56%). Het kleinste aandeel zzp'ers dat zich opgebrand voelt zien we in de jeugdzorg (6%). het hoogste aandeel in de verpleging, verzorging en thuiszorg (15%). Zzp'ers binnen de branche gehandicaptenzorg hebben het minst vaak gevoelens van frustratie

² Hierbij zijn uitkomsten uit de zzp-enquête vergeleken met de werknemersenquête van eind 2022.

door het werk (3%). Het meest komen deze gevoelens voor bij zzp'ers in de branche huisartsen en gezondheidscentra (14%).

Tevredenheid met het werk

Figuur 19. Hoe tevreden bent u alles overziend met uw werk? (ZZPE en WNE 2023)

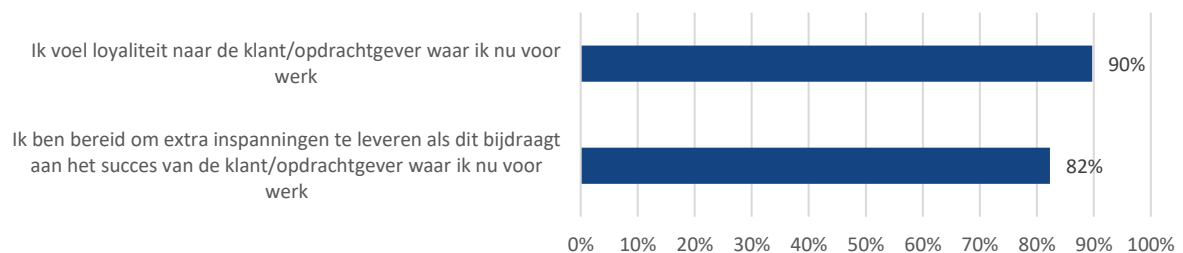

In figuur 19 zien we dat 90% van de zzp'ers tevreden of zeer tevreden is met het werk. Ter vergelijking zien we dat dit aandeel bij de werknemers met 74% een stuk lager is. De verschillen tussen de branches in de tevredenheid met het werk zijn niet groot. Het grootste aandeel zzp'ers dat (zeer) tevreden is zien we in de branche jeugdzorg (94%) en het laagste aandeel in de branche verpleging, verzorging en thuiszorg (86%).

Betrokkenheid bij de klant/opdrachtgever

Maar liefst 90% van de zzp'ers voelt loyaliteit naar de klant/opdrachtgever en 82% is bereid om een stapje extra te zetten als dit bijdraagt aan het succes van de klant/opdrachtgever. Ook bij loyaliteit en de bereidheid om een stapje extra te zetten zien we kleinere verschillen tussen zzp'ers in de verschillende branches.

Figuur 20. Loyaliteit en betrokkenheid zzp'ers

Wat maakt dat zzp'ers tevreden en enthousiast zijn?

Om na te gaan welke elementen in het werk samenhangen met tevredenheid en enthousiasme onder zzp'ers hebben we een correlatieanalyse uitgevoerd. Dit type analyse biedt informatie over de mate waarin aspecten in het werk met elkaar samenhangen. Door te scrollen in onderstaande afbeelding zie je de uitkomsten bij deze analyse.

<https://public.flourish.studio/story/2155720/>

Zzp'ers die tevreden en enthousiast zijn geven ook vaak aan dat zij inhoudelijk leuk en zinvol werk hebben, dat zij gewaardeerd worden door de opdrachtgever en dat zij zich kunnen ontplooiën/ontwikkelen.

Contact

Contactadres FCB
Koningin Wilhelminalaan 3
3527 LA Utrecht

Telefoon 085 105 1850

www.azwinfo.nl